

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Suomen tuomariliitto ry:n lausunto pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Viite: VN/29108/2023

1. Yleistä

Tuomariliitto pitää mietinnössä esitettyjä keskeisiä muutoksia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1226 kansallisen täytäntöönpanon kannalta perusteltuina. Pakoterikoksina rangaistavien tekojen tarkempaa määrittelyä rikoslain 46 lukuun lisättäväksi ehdotetuissa säännöksissä on pidettävä laillisuusperiaatteen ja rikoslain ennakoitavuuden näkökulmasta kannatettavina.

Direktiivissä asetetut vähimmäisveloitteet koskien muun ohella rangaistuksen määräämistä, menettämisseuraamuksia, rikosten vanhentumisaikoja ja rangaistuksen ohella tuomittavia seuraamuksia vaikuttavat työryhmämietinnössä todetuin tavoin olevan saavutettavissa voimassa olevan rikoslain ratkaisulla. Tuomariliitto lausuu tässä yhteydessä erityisesti ehdotettujen uusien säännösten soveltamiseen liittyvistä näkökohdista.

2. Ehdotetuista säännöksistä

Mietinnössä todetaan, että ehdotetussa pakoterikosta koskevassa rikoslain 46 luvun 3 a §:ssä kuvailtaisiin keskeiset tekotavat, joilla pakotelainsäädännössä säädettyjä kieltoja voidaan rikkoa. Lisäksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sisällytettävän tekotapakohta 10, joka jättäisi rangaistavat teot muita kohtia avoimemmin pakotesäädöksen sisällöstä riippuvaiseksi. Tuomariliitto toteaa, että kun kielletty menettely itsessään on määritelty pakotteita koskevissa EU-asetuksissa tai kansallisessa lainsäädännössä, ehdotettu avoin tekotapasäännös vaikuttaa pakotelainsäädännön tiheätahtinen muuttaminen ja direktiivistä kansalliselle rikoslaille johtuvat vaatimukset huomioon ottaen lähtökohtaisesti perustellulta. Ehdotettu blankorangaistussäännöksiin perustuva sääntelytapa ja pakotelainsäädännön moninaisuus huomioon ottaen odotettavissa on, että käytännön yksittäistapauksissa jää tuomioistuinten ratkaistavaksi, onko syytteessä tarkoitettun menettelyn rangaistavuudesta säädetty riittävän selkeästi ja tarkkarajaisesti ja mikä merkitys sillä on rikosvastuun kannalta.

Mietinnössä ehdotetaan, että 3 a §:n 1 momentissa lueteltujen tekotapojen osalta yritys rinnastuisi täytettyyn tekoon. Sen sijaan henkilöpakotteiden kiertämistä koskevassa saman pykälän 2 momentissa lueteltujen rikosten yritykseen sovellettaisiin alennettua rangaistusasteikkoa. Tuomariliitto toteaa aluksi, että yrityksen säätäminen rangaistavaksi kaikkien pykälässä lueteltujen tekotapojen osalta vaikuttaa sinänsä perustellulta. Säännöksen sovellettavuuden kannalta ratkaisua puoltaa erityisesti se, että säännöksessä luetellut tekotavat voivat käytännössä olla osin päällekkäisiä ja toisistaan vaikeasti eroteltavissa. Samasta syystä yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon 1 momentissa lueteltujen tekotapojen osalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Ehdotus vastaa muun muassa huumausainerikosta koskevassa rikoslain 50 luvun 1 §:ssä omaksuttua sääntelytapaa. Yrityksen rinnastaminen täytettyyn tekoon on lähtökohtaisesti perusteltua silloin, kun teon jääminen yritykseksi johtuu monesti tekijästä riippumattomista syistä.

Ehdotettuun 2 momenttiin perustuva henkilöpakotteiden kiertämisen yritys poikkeaisi edellä todetusti 1 momentissa lueteltujen tekotapojen yrityksen rangaistavuudesta. Työryhmä on perustellut ehdotustaan sillä, että 2 momentin nojalla yrityksenä rangaistavissa teoissa yritysvaihe on selvemmin erotettavissa ja rikosten aiheuttama vahinko tai vaara on selvemmin täytettyä tekoa vähäisempi. Tuomariliitto toteaa säännöksessä lueteltujen tekotapojen kattavan työryhmämietinnössäkkin todetulla tavalla varsin monenlaisia tekoja. Tämän vuoksi 2 momentissa rangaistavaksi säädettyjen tekojen ei yksiselitteisesti voida katsoa olevan 1 momentin soveltamisalaan kuuluvia tekoja vähemmän moitittavia taikka yritysvaiheen ja täytetyn teon välisen erottelun osalta selväpiirteisempiä. Kun lisäksi teon vahingollisuus ja vaarallisuus voidaan ottaa ehdotetun rangaistusasteikon puitteissa rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaisesti rangaistusta määrättäessä huomioon, Tuomariliitto katsoo, että yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon myös 2 momentissa säädettyjen tekotapojen osalta voitaisiin säännöksen sisäisen johdonmukaisuudenkin vuoksi lain jatkovalmistelussa vielä selvittää.

Ehdotetun säännöksen sanamuoto huomioon ottaen Tuomariliitto pitää selvyyden vuoksi hyvänä, että myös hallituksen esityksessä ilmaistaisiin ehdotetun 3 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa selkeästi, ettei rittämisen rangaistavuus tulisi kyseeseen siltä osin kuin rangaistavissa teoissa olisi kysymys laiminlyönneistä.

Tuomariliitto kiinnittää vielä huomiota siihen, ettei mietinnön perusteluista suoraan ilmene, millä perusteella työryhmä on katsonut ehdotettujen säännösten täyttävän direktiivin vähimmäisvaatimukset siltä osin kuin direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdassa on edellytetty, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua maahantulon mahdollistamisesta tuomittava enimmäisseuraamus on vähintään kolmen vuoden vankeusrangaistus. Mietinnössä ehdotettujen säännösten perusteella rikoslain 46 luvun 3 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesta maahantulon mahdollistamisesta tuomittava enimmäisrangaistus on kaksi vuotta, ja mikäli teko täyttää jonkin 3 b §:ssä säädettyistä kvalifiointiperusteista ja on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, viisi vuotta.

3. Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tuomariliitto toteaa lopuksi pitävänsä rikoslain 9 luvun oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevien säännösten laajempaa uudistamista rikoslain sisäisen johdonmukaisuuden edistämiseksi erittäin kannatettavana. Nykytilannetta, jossa yhteisöosakon rangaistusasteikko poikkeaa joidenkin yksittäisten rikosnimikkeiden osalta muiden, moitittavuudeltaan samanarvoistenkin rikosten asteikosta, ei voida pitää kestäväenä. Direktiivin täytäntöönpanon lyhyt määräaika huomioon ottaen mietinnössä ehdotetusta

rikoslain 9 luvun 5 §:stä poikkeavasta yhteisösakon enimmäismäärästä väliaikaisesti säätämistä voidaan kuitenkin pitää perusteltuna.

4. Taloudellisista vaikutuksista

Tuomariliitto pitää työryhmämietinnössä esitettyjä taloudellisia vaikutuksia alimitoitettuna.

Kaikissa uudistuksissa on huomioitava, että tuomioistuinlaitoksen resurssit vastaavat kaikissa olosuhteissa sille kuuluvia veloituksia ja tehtäviä. Vaikka pakoterikoksia koskevien uusien säännösten mukaiset rikosasiat jäisivät mietinnössä kuvatusti lukumääräisesti vähäisiksi, on niiden osalta kyse tavanomaisia rikosasioita huomattavasti laajemmista kokonaisuuksista, joihin liittyy myös kansainvälisiä ulottuvuuksia. Näin ollen kolmen ammattituomarin kokoonpanojen vaikutus istuntopäivinä mitattuna tulee olemaan rikosasioiden lukumäärää laajempi ja siten ehdotettu muutos tulee vaatimaan tuomioistuimilta taloudellisia resursseja. Lisäksi ehdotetut uudet rikosnimikkeet ovat luonteeltaan sellaisia, että niihin liittyvien rikosasioiden määrä on riippuvainen maailmanpoliittisten tilanteiden usein nopeastakin muuttumisesta, mikä edellyttää myös tuomioistuimilta kykyä nopeaan reagointiin ja siten riittävää perusrahoitusta.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on valmisteltu Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa. Lausunnon kirjoittamiseen on osallistunut asessori Laura Kirvesniemi.

Tuomariliiton hallitus on käsitellyt lausunnon:

Helsingissä 9.8.2024

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Tuuli Vänskä
puheenjohtaja

Minna Hällström
varapuheenjohtaja

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa. Tuomarikunnanyhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.